

RIZIKOVÁ SPOLEČNOST – NA CESTĚ K JINÉ MODERNĚ (Ulrich Beck)

V první kapitole článku se nám snaží autor vysvětlit co si pod pojem riziková společnost vlastně může člověk představit. Následně se zabývá otázkou nekontrolovatelného rozvoje. Jak je v textu zmíněno, věda v posledních desetiletích kráčí dopředu mílovými kroky a mnohdy, až zpětným pohledem zjišťujeme potencionální mnohá rizika, která jsou s nim spojena. Na druhou stranu tyto rizika doprovází lidstvo po celou dobu existence, tím pádem vždy bylo třeba počítat i s možnostmi, že nové technologie můžou ve svém důsledku přinést i opačný efekt než jen prospěch. Zvláště pak pokud se ocitnou v nesprávných rukou.

V dnešním globalizovaném světě se stává hlavním problémem kvantifikovatelnost rizika či potencionálních hrozeb. Dochází k nárůstu nekontrolovatelného rizika a stírání hranic mezi jednotlivými rozměry. Jako rozměry pak autor uvádí tyto: prostorové, časové a sociální. S prostorovým i časovým rozměrem nejde než s autorem souhlasit. Co se týče sociálního je Beckův postoj spekulativní. Myslím si, že mnohdy není tak nereálné určit odpovědnost za vytváření současných rizik jak uvádí. Například co se týče enviromentálních hrozeb jako skleníkový efekt, je možno aby každý z nás se zamyslel, jestli svým životním stylem k němu nepřispívá.

V další části rozděluje nekontrolovatelné riziko do třech rovin, a to ekologické hrozby, finanční krize a hrozby globálních teroristických sítí. U prvních dvou zmiňovaných je pak riziko, které vyvolávají, produkováno neúmyslně jako vedlejší efekt. Kdežto v podání světového terorismu je záměrem zlo vyvolávat. Velice mě zaujala například Beckova prozíravost v otázce finanční hrozby, kdy se zmiňuje o možnosti opětovného kolapsu světových finančních trhů v důsledku jejich globalizování zatímco jejich zpětná kontrola oslabila, tak jak tomu nastalo ve 30. letech minulého století. Myslím si že současné dění na světových finančních trzích nám dává jasnou odpověď, že toto riziko opravdu existuje. Hospodářská krize je oproti ostatním hrozbám jasně kvantifikovatelná a dává nám najevo, jestli kroky, kterými směřuje lidstvo a jeho kapitalistický systém, jsou ty správné.

Následující kapitola je věnována politice světové rizikové společnosti . Autor se ptá, jaký prvek nebo okolnost by mohla sjednotit lidstvo, když zmizela víra v tradiční hodnoty, jakými byli Bůh, národ, třída. Odpověď je překvapující – je jím strach z nepředvídatelného rizika a tím se stal nyní terorismus. Událost z 11. září , kterou autor několikrát v článku zmiňuje, vyvolala právě takový strach, jenž umožnil sjednotit svět. Otázkou zůstává, jestli jsme se nenechali unést pouze hrozbou terorismu a hledáním viníka tragedie v New Yorku, tak jako americká vláda v čele s G. Bushem, když žádala oněch 40 bilionů dolarů od kongresu na boj proti němu. Myslím si, že spojené státy byli natolik zaslepeny hledáním viníka této události, až zapomněly, že existují i jiné hrozby, jako současná finanční krize. A znova, nynější prezident Barack Obama žádá kongres o desítky bilionů dolarů, jež pomohou vyřešit ekonomickou recesi. Dle mého názoru nesmíme při hledání odpovědnosti za současné hrozby zanevřít i na ostatní možná rizika hrozící světové společnosti v budoucnu. Ty příští, například ekologická, už možná desítky bilionů dolarů nespraví.

Otázky:

- 1) Jaké hrozby by mohly být natolik závažné, že by se kvůli nim lidstvo spojilo?
- 2) Je tak nereálné určit odpovědnost za vytváření současných rizik jak uvádí Beck?

POST-COLD WAR GEOPOLITICS: CONTRASTING SUPERPOWERS IN A WORLD OF GLOBAL DANGERS

Pro uvedení do situace použil autor reálný příběh o vyhocené situaci, ve kterém díky duchaplnosti ruského plukovníka nereagovat na falešný poplach raketového útoku, byla odvrácena hrozba jaderné války.

Obecně se dá říci, že období studené války bylo jedním z nejnebezpečnějších, právě díky neuvěřitelné destrukční síle, jež skýtají jaderné zbraně. Světové supervelmoci během tohoto období začínají hromadit jaderné zbraně pod záminkou národní bezpečnosti, avšak právě tento fakt je stavěl do pozice potencionální hrozby vůči ostatním státům. Hromadění zbraní mělo opačný efekt, než se čekalo. Demilitarizace by byla pro národní bezpečnost mnohem prospěšnější. Kritické vojenské události v 60. letech přiměly supervelmoci k politice jaderných hrozeb, během kterých se svět několikrát ocitl na pokraji nukleární války - berlínská krize 1961, sovětské rakety na Kubě 1962 či situace na Středním Východě 1967. Mnohdy jen štěstí odvrátilo tyto hrozby, ne racionálně myšlený záměr jak by se čekalo .

Po pádu Sovětského svazu je očekáváno, že hrozby jako byl jaderný konflikt poleví. Avšak riziko, které doprovázelo lidstvo během všech světových válek včetně té studené přetrvává dodnes, vlivem existence válečné infrastruktury na výrobu oněch zbraní hromadného ničení . Tuto skutečnost autor nadále potvrzuje tím , že na počátku 21. století disponuje 8 států jadernou technologií takového rozsahu, jež by byla schopna vymýt lidstvo. Nyní nabírá tato problematika navíc nový rozměr, díky skutečnosti, že moderní armádní technologie nevlastní pouze vládní instituce, ale také různé fanatické militantní skupiny.

V další části článku se autor věnuje smyslu geopolitiky a novému kritickému posuzování geopolitické situace. Geopolitikou nazývá vědu popisující světovou politiku z geografického hlediska. Jako taková se rozvíjela od konce 19. století. Dnes jsou její závěry uznávány většinou významných sil ve státech. Stala se jazykem mocných, nikoliv chudých, což je dle mého názoru jak výhodou tak i nevýhodou, jelikož chudí tvoří velkou část světového obyvatelstva a bohatí ne vždy hovoří a jednají v jejich prospěch.

Oproti klasickému pojetí geopolitiky (tzv. ortodoxní geopolitika) se v poslední době objevuje nová větev tzv. kritická geopolitika, která oponuje mnohým názorům té ortodoxní. Je zaměřena spíše na mezinárodní mírová hnutí, ekologii a lidská práva. Propaguje komplexnější pojetí světové politiky, zatím co ortodoxní pojetí je zaměřené na jednotlivé státy.

Pro posouzení historie geopolitiky používá kritická geopolitika čtyři určující koncepty a rozděluje historii na tři geopolitická „ společenská období “. Kritická geopolitika například upozorňuje na rozpor mezi zájmy “ národní bezpečnosti“- budování jaderných zbraní versus toxicita míst, kde jsou vyráběny. Je ale otázkou, zda je toxicita natolik závažná, jak ji autor v článku vylíčil.

Následně je v textu jasně patrný kontrast mezi bývalými velmocemi studené války, a to USA a SSSR. Myslím si však, že postupem doby se tento kontrast shlazuje, jelikož se stírají ekonomické rozdíly, a to i například vlivem současné ekonomické krize. Dnes tak v obou státech můžeme nalézt velké množství lidí na hranici extrémní chudoby.

Poslední pasáž se zabývá Globálním nebezpečím plynoucím z výše citovaných skutečností. Jednotlivá rizika nepůsobí pouze v rámci jednotlivých států, kde jsou vyvolávána, ale působí komplexně na celou společnost. Bohužel však některé státy jako USA, zastávají víceméně neustále pojetí ortodoxní geopolitiky založené na „my x oni“. Takto byla prosazována především Bushovou politikou zaměřenou na obranu států vůči vnějším hrozbám. Uvidíme jaký postoj k ní zaujme současný prezident Barack Obama.

Největší riziko jež je možno spatřovat v moderních zbraních je z nich plynoucí globální nebezpečí. V historii byli konflikty mezi jednotlivými státy řešeny víceméně interně „na bitevním poli“. S vývojem zbraní hromadného ničení, ať už jde o jaderné, chemické či biologické, dostává válka zcela novou dimenzi a to globální. Případný střet mocností pak ohrozí i nezúčastněné a v nejhorším případě může zahubit celé lidstvo.

Otázky:

- 1) Změní se geopolitický postoj USA s nástupem Baracka Obamy ?
- 2) Jak kontrolovat demilitarizaci nevládních skupin(teroristů)?
- 3) Co si myslíte o Iránském jaderném programu (výzkum či zbrojení)?
Má na něj právo?